

विशेष केंद्रीय सहाय्य योजनेअंतर्गत
"Providing drinking water facilities in
Govt Ashram Schools & Hostels facing
drinking water scarcity" योजनेच्या
मार्गदर्शक तत्वांना मंजूरी देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०१९/प्र.क्र. १३२ /का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: ११ /२/२०२१

संदर्भ-

१. जनजाती कार्य मंत्रालय,नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/४(१४)/२०१६-
Grants,दि.०९/०३/२०१७
२. शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय २०१६ /प्र.क्र.६४ /का-१९, दि.२१/०३/२०१७ व
दि. ३०/०३/२०१७.

प्रस्तावना -

केंद्र शासनाकडून दरवर्षी विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत अनुदान , भारतीय संविधानाच्या
अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत व अदिम जमाती विकास कार्यक्रम या योजनाअंतर्गत राज्य शासनास अनुदान
प्रदान होत असते . या योजनाअंतर्गत प्राप्त होणा-या अनुदानासाठीचे प्रस्ताव मा.मुख्य सचिव यांच्या
अध्यक्षतेखालील कार्यकारी समितीकडे सादर करण्यात आले. कार्यकारी समितीच्या मंजुरीने प्रस्ताव केंद्र
शासनाला सादर करण्यात आले. सदर प्रस्ताव हा मुख्यत्वे आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त
असणार्या ज्या शासकीय आश्रम शाळा व वसतिगृहामध्ये पिण्याच्या पाण्याची टंचाई आहे अशा शाळांची
व वसतिगृहांची पिण्याच्या पाण्याची टंचाई दूर करणे या बाबत आहे.

२ महाराष्ट्रात सद्य स्थितीत ४९१ शासकीय आश्रम शाळा, २५ एकलव्य निवासी आश्रम शाळा व ११
इंग्रजी माध्यमाच्या आश्रम शाळा तसेच ४९० वसतिगृह कार्यरत आहेत. शासकीय आश्रम शाळा मुख्यत्वे
आदिवासी बहुल क्षेत्रात दुर्गम भागात आहेत. आश्रम शाळेतील विद्यार्थ्यांना दर्जायुक्त शिक्षणाबरोबरच
मुबलक भोजन पुरवठा करणे, स्वच्छ पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे, चांगला निवारा या सारख्या
मुलभुत व आवश्यक सुविधा पुरविण्याची जबाबदारी आदिवासी विकास विभागाची आहे. आश्रमशाळांमध्ये
पाणीपुरवठा करण्यासाठी विभागामार्फत विविध योजना राबविल्या जातात. काही ठिकाणी कूपनलिका,
विहीर,पाईप लाईन तयार करून पिण्याच्या पाण्याची समस्या दूर करण्याचा प्रयत्न केला आहे तर काही
ठिकाणी तात्पुरती सोय करण्यात आली आहे. काही आश्रम शाळांमध्ये विशेषत: उन्हाळ्याच्या २-३
महिन्यांसाठी पाण्याचा तुटवडा भासतो. त्यांना पिण्याच्या पाण्यासाठी इतर स्रोतांवर अवलंबून राहावे
लागते व काही वेळेस टँकरच्या पाण्यावरही अवलंबून राहावे लागते. सबब, ज्या ठिकाणी पिण्याच्या
पाण्याची कमतरता आहे अशा ठिकाणी शाश्वत सोय तयार व्हावी यासाठी विभागाने "Providing drinking
water facilities in Govt Ashram Schools & Hostels facing drinking water scarcity" ही योजना
केंद्र शासनाकडे प्रस्तावित करण्यात आली. जनजाती कार्य मंत्रालयाने दि.०८.०२.२०१७ रोजी आयोजित
केलेल्या Project Appraisal Committee (PAC) बैठकीमध्ये "Providing drinking water facilities in

Govt Ashram Schools & Hostels facing drinking water scarcity " ही योजना सन २०१६-१७ करिता राबविण्यासाठी एकूण रु.१०००.०० लक्ष इतक्या रकमेच्या प्रस्तावास संदर्भाधिन ०१ पत्रान्वये मंजुरी देऊन निधी वितरित केला आहे व सदर निधी संदर्भाधिन २ पत्रान्वये आयुक्त आदिवासी विकास नाशिक यांना वितरीत केला आहे.

३. आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणार्या शासकीय आश्रम शाळा, वसतिगृह या ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याची टंचाई दूर करण्यासाठी शाश्वत उपाययोजना करण्याच्या कार्यक्रमाअंतर्गत " Providing drinking water facilities in Govt Ashram Schools & Hostels facing drinking water scarcity " या योजनेच्या अंमलबजावणीच्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त असणार्या शासकीय आश्रम शाळा, वसतिगृह या ठिकाणी पिण्याच्या पाण्याची टंचाई दूर करण्यासाठी " Providing drinking water facilities in Govt Ashram Schools & Hostels facing drinking water scarcity " ही योजना आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्यासाठी एकूण रु. १०००.०० लक्ष इतक्या किंमतीच्या योजनेच्या अंमलबजावणीच्या मार्गदर्शक सूचनांना या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट क्रमांक १ नुसार मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.

२. सदर योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतुदीच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही करण्यात यावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२१०२१२११०९१२६१२४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सतिश कोवे)

कार्यासन अधिकारी , महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. स्वीय सहायक, मा. सचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई

४. आयुक्त,आदिवासी विकास,नाशिक
५. आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
६. सहसचिव/उपसचिव,आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई.
७. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे , नाशिक, नागपूर व अमरावती
८. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
९. सर्व अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग मंत्रालय मुंबई.
१०. संगणक समन्वयक,आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई
- ११.निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई

विशेष केन्द्रीय सहाय्य सन-२०१६-१७ करिता मंजुर योजना

१	योजनेचे नाव	<ul style="list-style-type: none"> • PROVIDING DRINKING WATER FACILITIES IN GOVT ASHRAM SCHOOL AND HOSTEL FACING DRINKING WATER SCARITY पिण्याच्या पाण्याची समस्या असणा-या शासकिय आश्रम शाळा व वसतीगृहामध्ये पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था करणे.
२	योजनेचा उददेश / हेतु	<ul style="list-style-type: none"> • योजनेच्या माध्यमातुन आदिवासी विकास विभागार्फत चालविण्यात येणा-या ज्या आश्रमशाळा व वसतीगृहांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची समस्या आहे तेथे योजनेच्या माध्यमातुन पाण्याची समस्या कायमस्वरूपी सोडविणे. • योजनेमध्ये नविन विहीर बांधने, जुनी विहीर दुरुस्ती करणे, नवीन हातपंप बसविणे, विहीरी / बोरामध्ये विद्युत पंप, सोलर पंप बसविणे, पाईप लाईन टाकणे, पाण्याची टाकी बसवणे/तयार करणे, पाण्याकरीता सम तयार करणे तसेच रेन वाटर हार्वेस्टिंग इत्यादी बाबी करता येतील.
३	एकूण मंजुर निधी / वित्तीय तरतुद	<ul style="list-style-type: none"> • विशेष केन्द्रीय सहाय्य सन २०१६-१७ मधील प्राप्त निधी ₹.१०००.०० लक्ष
४	योजनेसाठी खर्चाचे अंदाजपत्रक	<ul style="list-style-type: none"> • योजना राबविण्याची आवश्यकता असलेल्या शासकिय आश्रम शाळा व वसतीगृहासाठी संबंधित शासकिय यंत्रणा यांनी सादर केलेल्या अदांजपत्राकांची पडताळणी करून आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक कामांना मान्यता देतील.
५	योजनेतील युनिट लाभार्थी	<ul style="list-style-type: none"> • प्रकल्प कार्यालये ज्या शासकिय आश्रमशाळा व वसतीगृहामध्ये पिण्याच्या पाण्याची समस्या आहे अशा शासकिय आश्रमशाळा व वसतीगृह यांचा आढावा घेऊन लक्षांक अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांचेमार्फत आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचेकडे सादर करतील. • त्यानुषंगाने आयुक्त, आदिवासी विकास प्राप्त निधीच्या मर्यादेत प्राध्यान्यक्रमानुसार शासकिय आश्रम शाळा व वसतीगृह यांची योजना राबविण्याकरीता निवड करतील.
६	नियंत्रक अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> • आयुक्त, आदिवासी विकास
७	योजना अंमलबजवाणी यंत्रणा	<ul style="list-style-type: none"> • संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
८	योजना राबविणारी यंत्रणा	<ul style="list-style-type: none"> • कार्यकारी अभियंता ग्रामीण पाणी पुरवठा / कार्यकारी अभियंता सा.बा. (आदिवासी) विभाग महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण / अन्य शासकिय यंत्रणा

१	योजनेचा कालावधी	<ul style="list-style-type: none"> • ०१ वर्ष
१०	योजना राबविण्याची कार्यापद्धती	<ul style="list-style-type: none"> • प्रकल्प अधिकारी, ज्या शासकिय आश्रमशाळा व वसतीगृह मध्ये पिण्याच्या पाण्याची समस्या आहे अशा शासकिय आश्रम शाळा व वसतीगृह यांचा आढावा घेऊन त्यांची प्राधान्यक्रमानुसार यादी बनवतील. • प्रकल्प अधिकारी, आश्रमशाळा व वसतीगृहांची यादी योजना राबविणा-या यंत्रणेस सादर करतील. • संबंधित यंत्रणा प्रत्येक स्थळ भेट देऊन करावयाच्या कामाचे अंदाजपत्रक तांत्रीक मान्यतेसह प्रकल्प अधिकारी यांना सादर करतील. • सदर अंदाजपत्राकामध्ये नविन विहीर बांधने, जुनी विहीर दुरुस्ती करणे, नवीन हातपंप बसविणे, विहीरी / बोरामध्ये विद्युत पंप, सोलर पंप बसविणे, पाईप लाईन टाकणे, पाण्याची टाकी बसवणे/तयार करणे, तसेच रेन वाटर हाव्हेस्टिंग इत्यादी बाबींचा विचार करून संबंधित आश्रमशाळा/ वसतिगृह यांना कायमस्वरूपी शाश्वत पाण्याची उपलब्धता होईल ह्या दृष्टीकोनातुन योजनेचे अंदाजपत्रक बनवणेत यावे. • प्रकल्प अधिकारी, तांत्रिक मान्यता व अंदाजपत्राकासोबत अपर आयुक्त यांचेमाझीत आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना प्रस्ताव सादर करतील. • आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक, प्रकल्प कार्यालयांकडुन प्राप्त प्रस्तावातील आश्रमशाळा व वसतिगृहांची प्राधान्यक्रमानुसार निवड करून व अंदाजपत्रकांना मान्यता देऊन आश्रमशाळा व वसतिगृहांची अंतिम यादी बनवतील . • आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक, अंतिम यादीतील लक्ष्यांकाप्रमाणे संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांना निधी वितरीत करतील. • प्रकल्प अधिकारी, अंदाजपत्रकीय किंमतीनुसार निधी योजना राबविणा-या यंत्रणेस वर्ग करतील. • निधी प्राप्त होताच योजना राबविणारी यंत्रणा योजनेची तात्काळ अमलबजावणी करेल. • योजना पुर्ण झाल्यांनतर योजना राबविणा-या यंत्रणेकडुन उपयोगीता प्रमाणपत्र प्रकल्प अधिकारी यांना लगेच सादर करणे बंधनकारक राहील. • सदर योजनेसाठी मंजूर लक्षाकांत बदल करण्याचे अधिकार आयुक्त, आदिवासी विकास यांना असतील.

		<ul style="list-style-type: none"> अंमलबजावणी करतांना येणा-या अडचणी सोडविणे व योजनेस अंमलबजावणीच्या दृष्टिने योजनेमध्ये योग्य बदल करण्याचे अधिकार आयुक्त आदिवासी विकास यांना असतील.
११	अटी व शर्ती	<ul style="list-style-type: none"> प्राप्त निधीच्या अनुषंगाने व प्रकल्प कार्यालयाने सादर केलेल्या यादीतील आश्रम शाळा व वसतीगृहाची निवड प्राधान्य क्रमानुसार आयुक्त यांनी करावी. शाळा व वसतीगृहाची निवड करण्यासाठी आयुक्त स्तरावर आराखडा तयार करणेत यावा. त्यानुसार गुणांकन करून अंतिम यादी बनविण्यात यावी. योजना पुर्ण झाल्यानंतर ती कायमस्वरूपी सुरक्षितपणे कार्यरत राहील याची जबाबदारी संबंधित अंमलबजावणी यंत्रणेची राहील. योजनेच्या दर्शनी भागात विशेष केन्द्रीय सहाय्य सन-२०१६-१७ मधील मंजुर निधीतुन योजना कार्यरत असे फलक लावणे बंधनकारक राहील.
१२	निधी वितरण कार्यपद्धती	<ul style="list-style-type: none"> आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी आश्रमशाळा व वसतिगृहांची अंतिम यादी बनविल्यानंतर अंदाजपत्रकातील मान्यतेच्या किंमतीनुसार संबंधित प्रकल्प कार्यालयांना निधी वितरीत करणेत येईल. प्रकल्प अधिकारी याचे व्दारा योजना राबविणा-या यंत्रणेस निधी वर्ग करण्यात येईल.
१३	योजनेचे सनियंत्रण व मुल्यमापण	<ul style="list-style-type: none"> योजनेचे सनियंत्रण मूल्यमापन व पर्यवेक्षण संबंधित प्रकल्प अधिकरी, यांचे द्वारे करण्यात येईल.
१४	योजनेची फलनिष्पत्ती	<ul style="list-style-type: none"> पिण्याच्या पाण्याची समस्या भेडसावणा-या आश्रमशाळा व वसतीगृहामध्ये कायमस्वरूपी पिण्याच्या पाण्याची सोय निर्माण होईल.